

FRASEANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Biserică, Stat și Națiune

Răspunsul Sf. Sinod al bisericii noastre privitor la chestiunea amestecului preoților în politică este — dela 1919 și până acum, adică de când urmăresc eu linia pe care se mișcă acțiunea bisericii oficiale — cel dintâi act isvorât din răspunderea față de așezarea, rosturile și destinul ortodoxiei. Se cuvine, deci, să ne oprim un moment măcar asupra lui.

Mai întâiu, faptele. După prohodirea celor doi legionari rumâni morți în Spania, prohodire la care biserica noastră ortodoxă a luat largă parte, guvernul — prin delegatul său, ministrul cultelor — a adresat Sfântului Sinod o întâmpinare, cerându-i să interzică pe viitor amestecul preoților în viața politică a țării. În fond, ministerul cultelor nu urmărea scoaterea preoților din politică, ci — ceva mai precis — interdicția pentru preoți de a sprijini, prin participarea lor, mișcările naționaliste așa zise de extremă dreaptă. Intenția întâmpinării ministeriale nu era de altfel nici măcar acoperită, ea căpătând chiar în anumite pasagi o exprimare categorică.

La această cerere, care avea caracterul unei injoncțiuni, biserica rumânească a răspuns printr'un refuz clar, stabilind:

a) datoria bisericii de a combate toate formațiunile — inclusiv partidele politice — care „propagă concepții de viață și programe etice opuse creștinismului”; și deci, implicit, dreptul bisericii de a sprijini acele acțiuni — fie chiar și politice — cari militează pentru „concepția despre existență” și „programul etic” al ortodoxiei;

b) dreptul bisericii noastre de a cere să se imprime statului rumân un caracter categoric național, drept care isvorăște din ortodoxia acestei biserici.

Prin această atitudine, exprimată într'o formă de o impunătoare fermitate și o rară noblețe, Sf. Sinod sublinia necesitatea bisericii de a se identifica cu nația, — fie chiar cu riscul de a intra în conflict cu statul. Că răspunsul acesta a surprins — în unele locuri neplăcut, în altele plăcut — o știm cu toții. Că el totuș, normal, nu putea fi decât așa cum a fost, vom încerca să o lămurim aci.

Este adevărat că biserica noastră ortodoxă e biserică de stat. Ea nu e însă biserică de stat în virtutea unei așezări teocratice a comunității rumânești, ci în virtutea unei așezări naționale.

Noi știm că, foarte multă vreme, formula bisericilor de stat a fost generală. Cu timpul însă, biserica s'a tras la ea acasă (sau dacă voiți : statul s'a tras la el acasă) — s'a separat, adică, biserica de stat (sau statul de biserică) — păstrând, uneori, legături regulate prin concordate speciale, ori renunțând, alteori, la orice fel de lăgătură.

Evident, biserici de stat mai există încă și astăzi. Dar dacă ne gândim puțin, ele există mai ales în țările de credință ortodoxă. Să nu fie asta semnificativ? Iar dacă da, în ce fel? Explicația nu e chiar așa de ascunsă.

Atâta vreme cât omenirea a trăit sub un regim teocratic, nu era decât foarte normal ca biserica și statul să fie una. Și tot în chip normal laicizarea vieții trebuia să ducă la separarea bisericii de stat. Dacă observăm însă că procesul acesta de secesiune s'a întâmplat nu numai în țări de spirit și observanță laică, atunci suntem îndreptățiți să conchidem că nu laicizarea, că nu numai laicizarea stă la originea separării bisericii de stat. Impresia mea este că fenomenul care explică în chipul cel mai cuprinzător, sau care — mai exact — corespunde în chipul cel mai statornic cu procesul de separare, este apariția statelor naționale. În momentul în care statele au încetat să organizeze adunări omenești oare cari și, din potrivă, au început să gospodărească așezări cu unitate organică — națiile — în acel moment a început să se pună și problema separării statului de biserică.

Procesul aceste are două etape; după cele două înțelesuri pe cari, istoricește, le la națiunea :

1. atâta vreme cât nația este un concept juridic-politic și se identifică cu totalitatea cetățenilor din granițele unui stat, statele se retrag din comunitatea universalizantă a bisericii romano-catolice și își constituiesc bisericile lor naționale (e cazul țărilor protestante).

2. în clipa în care nația devine un tot organic construit pe comunitatea de destin, statele se retrag și din bisericile naționale, dat fiind că aceste biserici (protestante) nici nu sunt de fapt biserici, ele nefăcând decât să administreze funcționărește o viață religioasă de natură individualistă (e cazul Germaniei revoluționare de azi).

Dacă separarea bisericii de stat nu s'a întâmplat și în țările ortodox-cres-tine, asta se datorește faptului că ortodoxia nu contravine nici naționalismului liberalizant (cum o făcea catolicismul) nici naționalismului totalitar (cum o face individualismul protestant). Asta însemnează, cu alte cuvinte, că în statul național al liberalismului burghez biserica noastră a... scăpat de primejdia separației, pentru că nu stingherea întru nimic statul, ba ceva mai mult, era — în concepția acestuia — un instrument de poliție socială. Și asta explică atitudinea umilă, plină de „iertăciuni“, ciujdită, de până acum, a bisericii rumânești.

Astăzi însă lucrurile se schimbă. În pragul unei Europe totalitare, împărțită în națiuni cari sunt tot atât de unități organice și spirituale, biserica ortodoxă, care își dă seama că organizează viața religioasă a nației, că este însăși viața în nevoia ei de a trăi pe Dumnezeu, nu mai are nici o iertare de cerut, nici o umilință de suportat, nici o separație de temut. Ea știe că statul fiind dator să organizeze viața nației în totalitatea ei, nu poate scoate în afară de stat biserica, — parte esențialmente integrantă a nației. Și urmând indicațiile precise ale realității, preferă să se pună în conflict cu statul, decât să se desolidarizeze de națiune. Preferă, pentru că e sigură că mai curând sau mai târziu, vrând sau nevrând, statul nostru va tre-

bul și el să ajungă la imperativul — istoric și rumânesc totdeodată — al națiunii totalitare.

Iată, deci, de ce noua atitudine a Sf. Sinod e — în ciuda tuturor surprizelor — cea normală.

Lucrul acesta îl simte de altfel și statul. Căci știți ce a făcut el, după răspunsul negativ al Sinodului? Si-a adus aminte că se poate dispensa de acest răspuns, dat fiind că are la îndemână... câteva articole din noul cod penal.

Foarte bine. Numai că, dacă biserica refuză să dea răspunsul pe care îl vrea guvernul (și care e cuprins în noul cod penal), asta însemnează că biserica e în conflict cu statul — cel puțin în acest sector al codului penal. Nu e atunci obligat statul să cheme la ordine biserica? Logic, da. Numai că asta ar duce la un conflict deschis, și statul nu mai e în măsură astăzi — o simte el — să poarte până la capăt o asemenea luptă.

Răspunzând așa cum a făcut-o, Sf. Sinod a asigurat o victorie nu numai bisericii ortodoxe, ci și naționalismului rumânesc. Dat fiind însă că victoria a fost raportată asupra statului, noi credem că asta îndeamnă la anumite revizuri.

Nae Ionescu

Cetirile în biserica noastră ortodoxă

Intr'o foaie de îndrumare pentru preoți, numită *Doxa*, redactată de cercul de publicații religioase „Ia și citește“, mai acum câțiva ani, sub titlul: Să dăm la serviciul divin mai multă cinste cărții sfinte, se scria:

„In biserică se cântă Sf. Evanghelie și Apostolul. Amândouă sînt bucăți luate din cartea sfântă. In serviciul nostru avem însă două practice — vechi este drept — dar nu cred că azi ar mai trebui ținute, căci sînt protivnice regulilor vechi. Una este cântarea Sfintei Evanghelii. Alta este cădrea în timpul cetirei bucății din scrierile Sf. Apostoli.

„Evanghelia se citea ca și Apostolul. Și în Liturghie se zice: „Dela... Sf. Evanghelie citire“ sau „Din cartea cea către Corinteni cetire“. Nici citire cântată, nici cântare.

„Au nu ne-am abătut noi dela această frumoasă și folositoare poruncă?

„Dacă cei ce ne conduc nu se ocupă cu asemenea nimicuri (?!), noi cei mici nu ne putem ocupa?“

Evident, chestiunea este de un covârșitor interes, atât din punct de vedere liturgic, cât și documentar. Cel care dă verdictul: „nici citire cântată, nici cântare“, se socotește destul de sigur de sine pentru a-l da. Anonimatul, sub care trece verdictul, nu poate confirma temeinicia afirmației; felul cum este dat nu ne poate convinge de adevăr; iar conducerea foii de îndrumare, care a putut inspira măcar verdictul, nu poate fi autoritate suficientă atunci când nu se documentează sau nu ne documentează.

Orice practică a bisericii noastre trebuie judecată cu multă precauție. In primul rând ea trebuie cercetată cu amăruntul. Și nu este de ajuns a-i găsi o justificare, bazându-te pe elemente ușoare, de suprafață; ci

trebuie a merge mai în adânc, pentru a-
găsi rațiunea suficientă, care singură poate
mulțumi pe cel ce-și pune probleme. Și tot
așa, când condamni o practică, trebuie să
fii bine înarmat, producând argumente și
documente irefutabile, din arsenalul scris și
tradițional oral al bisericii noastre ortodoxe;
căci faptul că biserica protestantă citește
declamatoriu sau mai puțin declamatoriu,
Sf. Evanghelie sau Scriptura în genere, nu
este pentru noi ceva concludent, că așa
trebuie să fie. Dezaxarea protestantă este
destul de veche și îmbulzeala libertăților
protestante, foarte explicabilă.

Ei nu mai au o linie de rezăm solid, și
deci nu este nici lucru cuminte, nici lucru
științific și cu atât mai mult ortodox a lua
de bună și adevărată obișnuința lor.

Cuvântul *cetire*, este un termen generic.
El nu exprimă, în nici un fel, cum este sau
cum să fie cetirea.

De altfel termenul grecesc este mult mai
propriu: *To anagnosma*. Vechiul traducă-
tor n'a putut să dea în românește tot înțe-
lesul acestei noțiuni, căci limba grecească
este incomparabil mai bogată. Dar cel care
atacă problema, se impune să fie mult mai
prudent, căci poate provoca nedumerire, și
mult mai științific, căci se expune la dez-
aprobare și dezavuare. Există în studiul teo-
logiei noastre ortodoxe — vorbesc de noi
rumâni — o practică foarte ciudată și anume:
de a te servi, în general, de izvoare occi-
dentale, romano-catolice sau protestante și
de a lua de cele mai multe ori concluziile
or de bune. Nu mă refer la dogmă, căci
atunci ar fi o adevărată apostasie; dar
într'o mulțime de chestiuni liturgice și exege-
tice mai ales, cuvântul teologilor occiden-
tali este hotărâtor.

Nu-și mai dau oamenii noștri osteneala
de a cerceta izvoarele orientale de primă
mână, ci merg la tâlmăcitorii lor, cari se în-
tâmplă adesea să nu aibă intuiția lucrului, sau,
netrăindu-l, să-l vadă în afară de realitate.
Se cunosc cazuri, când disciplinile întregi sînt
bazate pe spusele câtorva specialiști streini.

Și nu voi zice că nu trebuie să folosești
studiul altuia ca izvor de informație, dar în
nici un caz, nu trebuie să ignorezi sau să
renunți la baza studiului tău, deci la izvoa-
rele cele mai curate și mai sigure. Ori, așa
se întâmplă cu cetirile în biserica noastră
ortodoxă.

De cu vreme li s'a dat o importanță
deosebită. Cetirea textelor biblice n'a fost
lăsată la pofta cetitorului. O lege s'a sta-
bilit. Această lege ieșea din practica veche
a recitării, din felul de a citi al retorilor.

Evreii înșiși aveau semne, cari indicau
ridicarea și coborârea glasului în cetire.

De Greci nici nu mai vorbesc. Artă lor
de a modula vorbirea era desăvârșită. Cu-
vântul cel mai simplu are în el ceva de
cântec: *est etiam in dicendo quidam can-
tus obscurior* (Cicero. Orator. XVIII). Deci
această artă greco-romană, a cetirei sau a
vorbirei, au adoptat-o creștinii pentru ne-
voile lor culturale. Oricât s'ar părea de
curioasă unora această adopțiune, totuși ea
era foarte firească, întrucât creștinii, în ge-
nere vorbind, au păstrat, transformând sau
adaptând, știința, filosofia și arta greco-ro-
mană. O civilizație așa de puternică, ca
civilizația mediteraneană, nu putea fi total
înlăturată.

Evident că și elemente ebraice vor fi
fost păstrate în cetirile liturgice, Până la ce
punct aceste elemente vor fi fost menținute,
nu putem ști precis. Ipoteze și coniecturi
iau locul faptelor documentare.

Cei vechi, chiar vorbind, modulau mult
mai mult glasul decât facem noi azi. Ei
căutau să înlătore monotonia pe care ar fi
produs-o o vorbire sau o cetire fără inflexi-
uni. Pentru aceea accentuarea în vorbire
era observată cu mare grijă. Accentul da
viață și mișcare unei recitări.

Fără accent, recitarea era greoaie, obosi-
toare și chiar confuză. Scriitorii medievali,
cari s'au ocupat de muzică, arată un deo-
sebit interes și dau o mare atențiune ace-
stei probleme.

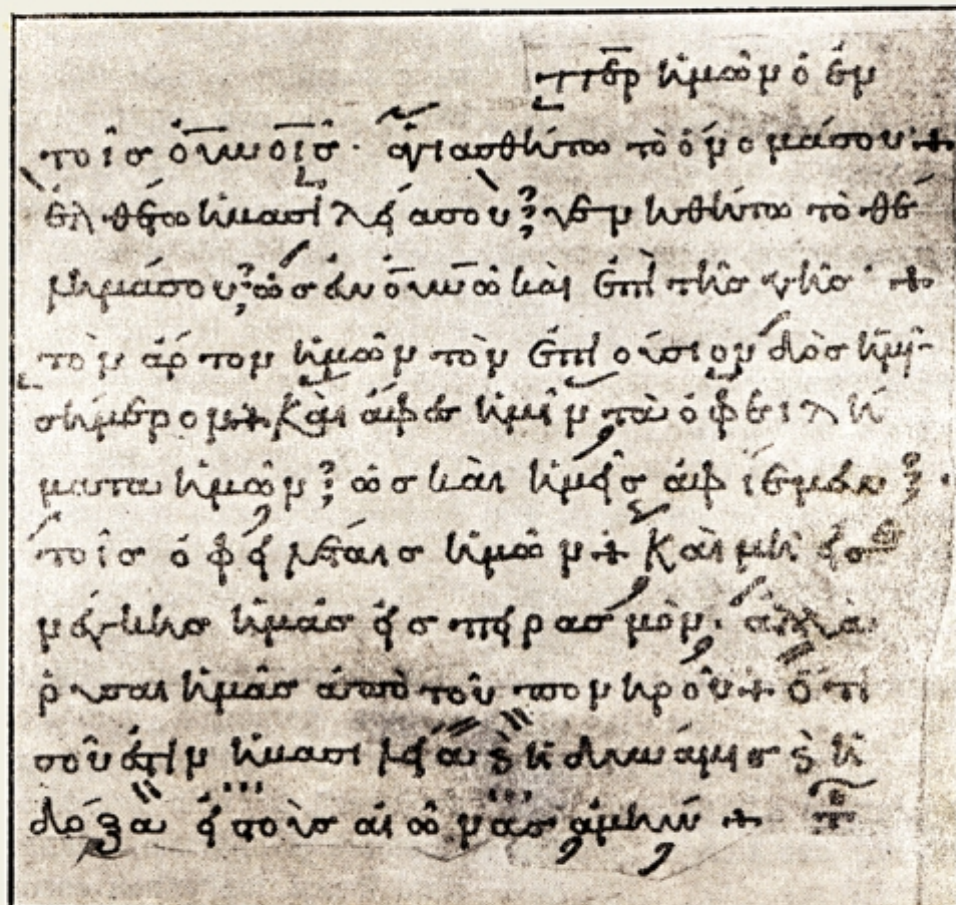
Legile accentuării trebuiau neapărat cu-

noscute de citeți, căci numai astfel ei puteau ști ce silabe trebuiau scoase în relief. Intrebuițarea greșită a accentului putea schimba sensul cuvintelor. De aceea cei vechi au întrebuițat semnele prosodice ca să indice accentele tonice, spiritele, accentele ritmice și accentele logice. Din aceste semne prosodice, cari nu erau altceva decât accentele gramaticale greco-romane, au ieșit neumele ecfonetice, pe care le întâlnim în Evanghelii, Apostoli și Paremiare. Deci notația ecfonetică reprezintă un pas mai departe în rânduirea și practica cetirilor în biserica noastră. Nu este vorba numai de întrebuițarea judicioasă a accentului, ci de adoptarea unor inflexiuni vocale mult mai ample în cetirile liturgice. Codicii liturgici greci (Evanghelii, Apostoli și lecturi biblice) din veacul al VII până într'al XIII sînt notați cu aceste neume (caractere) ecfonetice. Bine înțeles se întâlnesc și codici nenotați, dar în genere toți au această notație. Incepând cu veacul al XIV, notația dispăre. Deja în veacul al XIII în-

tălnim unele defectiuni în această notație.

Papadopulos Kerameus, în 1884, a reprodus în facsimil o pagină din ms. 38 sec. X—XI din biblioteca mănăstirii Leimon din Lesbos, care cuprinde tabloul semnelor ecfonetice, întrebuițate în codicii de cari am vorbit. De atunci acest tablou a mai fost reprodus de câțiva cercetători în acest domeniu. Documentul este foarte prețios, bine înțeles. El nu ne dă însă și cheia acestor semne. Incercarea prof. Carsten Hoëg din Copenhaga de a le da în lucrarea sa intitulată: „La notation ékphonétique“, 1935, o explicare sau mai bine zis o traducere, nu duce la un rezultat plauzibil. Oricum însă documentele ne dovedesc că Evangheliile, Apostolii și Premiile erau citiri *cântate*.

În fața unor astfel de realități, afirmarea îndrăzneață și ironică a celui dela Doxa, foaie de îndrumare pentru preoți, este de-a dreptul inconștientă. Dau aci, în facsimil, „Tatăl nostru“, după un *Evanghellar din veacul X*, de la Biblioteca Națională din Paris (ms. Supplément grec 79 fol. 15-r).

Se poate vedea limpede încadrarea frazelor și a membrilor de frază de semne ecfonetice. La Paris, la Vatican, la biblioteca Ambrosiana din Milan, la Grotta-ferrata, am văzut zeci de documente de acest fel, notate. Notația lor este aceeași ; nu diferă de-

cât în maniera personală a vreunui copist de a scrie vr'un semn muzical.

De sigur că orientul este plin de asemeni codici, cari așteaptă ca un cercetător pasionat să le descopere secretul.

Pr. I. D. Petrescu

„Oști“ — „frății“ — și alte „noutăți misionare“

„Oști“ plagiate, fără scrupul, după „armata mântuirii“, invenție pur protestantă, și „frății“ localizate bizar, în viața creștinătății ortodoxe a rumânilor, de câțiva pastori îmbibați, până la refuz, de lecturi catolice.

Acestea sunt „realizările misionare“ de ultimă oră, cu care entusiaștii „activismului“ religios au crezut că pot și au datorita să revoluționeze viața bisericii noastre.

Multă lume s'a întrebat, ce urmăresc acești proaspeți „antreprenori de pietate“.

Se gândesc dânșii, oare, sincer la sufletul acestui neam și-l vor mai sporit în evlavie, scontează numai succese de moment, sau dau, involuntar, expresie unei agitații psihopatrice? Cu alte cuvinte, este vorba de o profundă loialitate apostolică, de o farsă ignobilă, sau de o nevroză incurabilă. Pentru că la obârșia acestor frenezii spirituale, s'ar putea descoperi oricare din aceste determinante psihice.

Trebuie reținut, însă, un fapt concret: toate aceste noi direcții religioase au isbutit să-și creeze aderențe impresionante și ca număr și ca elan.

Au apărut, subit, „fronturi“ care au răspuns „prezent“ la „trâmbițele“ de mobilizare ale „gorniștilor“ și „frății“ care s'au înrolat, cu entusiasm, sub steagul „marilor duhovnici“.

A fost formulată o nouă dogmatică a

„ostășiilor“ și „frățiilor“; s'a creat o „imnografie nouă“ și chiar „un cult nou“.

O pietate, oarecum anarhică, la început cu tendințe timide, cu timpul, însă, din ce în ce mai accentuate și chiar agresive, către un fel de „extra ecclesiasticitate“.

Casele ostașilor de elită „au devenit neîncăpătoare“ pentru soboarele duminicale, iar pavilionul unei expoziții oarecare este socotit un fel de „catedrală“, pe care „frății“ și „surorile“ înțeleg s'o încarce de icoane, tablouri religioase, candelă — al căror stil vădesc cele mai contradictorii inspirații confessionale — de altfel ca și ecourile cântărilor, eșite din același haos doctrinar.

Oamenii se pare că vor să trăiască, așa cum scrie la Faptele Apostolilor; să se întoarcă, adică, la „începuturile creștinătății“ și s'o ia, din nou, la drum, dând la o parte numai puținul pe care-l reprezintă cei vreo 2000 de ani de trăire ai Bisericii dreptmăritoare.

Rezultatul: o evlavie sub presiunea panice eshatologice (ca în adventism și alte secte de exploatare a primitivismului religios) un orgoliu ireductibil, întemeiat pe siguranța personală a mântuirii, (ca în cel mai pur protestanism) un exclusivism, care evoluează, în chip firesc, spre agresiune, calomnie și criticism, înlăturând și desfigurând însăși funcțiunea esențială a comunității creștine (comunitate de dragoste) și

separatism. (De pildă „ostașii” dintr'un sat moldovenesc, au cerut, energic, preotului, să-i miruiască înaintea „neostașilor”, să aibe dreptul să ocupe strana dreaptă, și alte „protii”, pe care dânșii se socotiau în drept să le revendice pe seama „smereniei” lor ostășești).

Membrii unor „frății” s'au transformat și ei într'o armată de „asalt liturgic”: tabără în biserici cântând, înlătură pe dascăli din străni, și cer preoților, cu autoritatea lor de „creștini ireproșabili”, „pocăiți”, „mântuiți”, să le îngăduie să cânte, să predice, să strângă bani, etc.

Dacă preotul îi admite, „asaltul” se repetă. Preotul devine un prizonier al respectivei „frății” în „ofensivă misionară”. De nu, agresorii îl calomniază, îl ofensează, îl persecută.

Acești creștini „militanți”, „activiști” „dinamici”, „ofensivi” dau lecții ierarhilor, îi judecă, îi osândesc, iar ei devin, cu știință sau fără, schismatici și chiareretici.

Intemeiați pe ce? Pe „invulnerabila” lor viață morală, pe „conștiința mântuirii personale” și — nici vorbă — pe numărul mai mare sau mai mic al „contribuabililor”, inimitabili în zelul și disciplina lor de corp.

Bisericile și pavilioanele, pe care le frecventează, de preferință, s'au transformat în adevărate librării unde se desface, aproape obligatoriu, teologia „scrisă” sau „cântată” a fraților conducători.

Pe zidurile unde luminează, spre închinare obștească, chipurile Sfinților, sunt lipite mari anunțuri de reclamă bibliografică, și afișe, ca pentru chiori, prin care se vestesc „fraților” și „surorilor” conferențele, predicile și programele muzicale sau filantropice ale „batalioanelor” creștine.

Toți frații sunt exegeți al Bibliei. Pe care o poartă în buzunar și o citesc, fără preget, zi de zi, pretutindeni.

În adunările lor intime își mărturisesc, unii, altora, păcatele, tâlcuesc, după cum le dă duhul a grăi, Biblia, cântă imne personale. Și toate acestea, sub steagul „apostolatului laic”, al „creștinismului adevărat”, al „certitudinii personale a mântuirii”.

În prezent sunt două „oști”, deocamdată în concurență de calomnii și mai multe frății în... alte „concurențe”.

Una dintre „oști” face apologia „mișcării dela Oxford”, care ni se spune că „fără dogme”, face adevărate minuni...

Altă „oaste”, în disideță față de cea pretinsă „autentică”, și-a alcătuit un statut pentru care Sfântul Sinod nu știm de ce s'a grăbit să-și dea blagoslovenia.

Un proces de caterisire a unui „gornist” este în curs de judecată; iar „gornistul”, în replică, a suflat „viguros” semnalul unei noi mobilizări „morale” și... „financiare”. În acest timp „frății”, aghiografi, publică de zor vieți de sfinți „romanțate” (cuvântul nu este al nostru); iar „neoaghiografia” aceasta este răspândită cu concursul birourilor „culturale” ale episcopiiilor și recomandat ca „lectură” până și călugărilor.

De încheiere: ne luăm îngăduința să cerem puterii legiuite a Bisericii să lămurească stările amintitelor „armate” și „frății”, ca să nu ajungem, într'o zi, să nu mai putem lămuri nimic, și să nu mai putem trage la răspundere pe nimeni.

Sfântul Sinod este dator să cerceteze, cu deamăruntul, învățătura cuprinsă în cărțile de propagandă ale acestor mișcări conduse de preoți, să ceară tuturor preoților, fără deosebire, informații în legătură cu începuturile și dezvoltarea „oștilor” și „frățiiilor” cunoscute, și să hotărască, fără ură și fără părtinire, în duhul dragostei, poruncit și pilduit nouă de Mântuitorul și de Sfinții Săi.

Deocamdată atât.

Preotul Grigorie Cristescu

Indreptătorii schivnicilor

Strâmba înțelegere sau lipsa oricărui fel de înțelegere pentru problemele bisericești a episcopatului rumânesc curge din întocmirea *organică* a oamenilor cari alcătuiesc acest episcopat. Cine nu știe că din suma acestor episcopi păzitori ai dogmelor, parte au câștigat agonisita lor cărturărească și dumnezeiasca învățătură din fântânile otrăvite ale protestanților și au învățat mărturisirea de credință în școlile deșartei cugetări din apus; parte au zăbovit prea mult în lăaturalnice învățături sau chiar în bălării — sociologie, științe economice, literatură — și n'au mai putut apoi să urce în căruța de foc a teologiei; iar restul sunt abia la buchile dreptei credințe a răsăritului. Că au ajuns vistiernici ai harului oameni care au sărit în episcopat din pantaloni și redingotă, burlaci și „celibi”, lipsiți de orice viață a harului, de orice „împreunare” cu Trupul și Sângele Domnului, de orice ardere lăuntrică, de orice vâpaie a Sfântului Duh, Mângâitorul, de orice unealtă a postirii, a priveghierii, a rugăciunii și a lacrimilor. Că au devenit indreptători ai trăirii duhovnicești și lucrători ai „urmării lui Hristos”, oameni de pe cari n'au căzut încă solzii îndulcirilor trupești și nici au putut să mai șteargă din cugetul, din simțirea și din hotărârea lor lucrarea legiuitei sau nelegiuitei însoțiri cu femeia. Că au îmbrăcat schimă de îngeri și s'au suit pe piscul însingurării preoți văduviți de femeia lor — prin moarte sau desfacere —, cari chivernisesc de măritișul fetelor, agonisesc pentru zestrea ginerilor, grijesc de turma nepoților, ostenesc pentru fericirea rudelor și nu pot să se rupă în nici un chip de dragostea prietenilor și a petrecerii mirenești.

Deaceia nu e de mirare că toate îndreptările careucid „creșterea învățaturii dumnezeiești” și toate înnoirile care rod dogma și predania, viața harică și așezarea din afară a Bisericii rumânești, dela o vreme încoace, se dovedesc zămisliurile unor cugetări, duhuri și trăiri streine cu desăvârșire de Hristos. Impotriva organice zămisliri a episcopatului rumânesc, în întregimea lui, nu putem face nimic nici noi, turma ascultătoare, și nici cei câțiva episcopi buni, pe care-i mai avem, cu drept la cuvânt și la opunere în hotărârile ce se iau. Totuși, până ce Dumnezeu, prin bătaia sau prin îngriji-

rea lui, va binevoi altfel, și unii și alții suntem datori să ne rugăm, să plângem ca Evreii cei vechi la râul Vavilonului și să mărturisim neîncetat *adevărul*. Ceiace și facem în pricina de aci.

Stricăcioasa zămislire a unora din episcopii noștri se desăvârșește, cu deosebire, în cuprinsul celui mai ascuțit ram bisericesc: ramul călugăresc. Aci strâmba înțelegere, reaua credință și chiar ura au luat chipul unei adevărate *urgii*.

Logodnicul chipului ingeresc silit să ia jugul „urmării lui Hristos”, pentruca să intre în episcopatul multelor bunătăți și cinstiri, n'are — din această pricină — nici un fel de prețuire pentru agonisita cărturărească a călugărului, pentru lăuntrica lui viață, pentru sârgul lui la neprihănită trăire.

1. Episcopul protestant în învățătură și în mărturisirea ei, sau bucher într'ale teologiei crede că „prostia” în duh a călugărului, smerita lui cugetare, tăcerea lui în răspunsuri, zăbava la întrebări, sunt urmările unor lipsuri firești, semnele unui gol de pregătire, lenevire de cugetare. El râde de *Psaltirea*, cu care orice începător are poruncă să se ostenească și socotește că dumnezeiasca alăută a viersului lui David nu lasă nici o urmă în cugetul monahului neînvățat, nu-i moaie nici cum grosimea simțurilor, nu-i umple de veselie cămara sufletului. El disprețuește folosul *Ceaslovului*, prin care ucenicul pășește pragul celor nouă laude. El numește „ignorant” pe monahul simplu și neștiutor de carte, care, deși nu cunoaște limbi streine și nu știe ceti în „tratate de exegeză”, știe totuși toată *Sfânta Scriptură* din auzirea cărților de slujbă, din cazanii și proloage, prin umblarea lui de zi și de noapte la biserică. El socotește „trântor” pe călugărul, care se străduiește pe măsura puterilor sale să înțeleagă și să ducă viața lui după osteneala sfinților și cuvioșilor, petrecute cu ochii și cu mintea pe foile galbene ale Patericului, pe chirilica Vieților de Sfinți, pe tălmăcirile din Lavsaicon, Limonariu, Everghenitos, citite în Prologul dela Neamțul. El zice „gunoaie ale societății” schimnicilor cari îndrăsnesc, pentru suptirătatea sufletului lor, să se urce cu priceperea și cu desăvârșirea până la munții cugetării pustnicești, scormonind cu răbdare și

chiar poticneală tipăriturile locuitorilor pustiei: Ioan Scărarul, Efrem Sirul, Isaac Sirul, Macarie Egipteanul, asprul Doroftei, Nil pustnicul, Maxim Capsocalivitul, Calist și alții, dați azi pe rumânește. El batjocorește drept „buricari” și „nebuni” pe călugării, cari știu încă ce este aceia „rugăciune a minții în inimă” și o caută cu istovire în manuscrisele Sfântului Simeon Noul Bogoslov, străin de auzirea și de cetirea teologilor, în filadele Filocaliei, în firida tăinuită a bătrânilor, care poate o mai au. El crede „vagabonzi” pe râvnitorii cari cutreeră satele, pentru întronarea Pidalionului. El spune „agramași” acelora ce strigă și scriu pentru îndreptarea stărilor mănăstirești, pentru cinstirea pravilelor, pentru curmarea vătămarilor canonice. El cinstește cu nume de „bestii, animale, troglodiți, sălbateci” pe monahii cari petrec cu paiful și undreaua pe psaltichie și zugrăvesc cu lacrimi și post mâini de Pantocrator și fața Maicii Domnului, înfrumșetând astfel lăuntrica lor cămară și subțind, prin graiu și prin vedere, prin miros și auz, gustul lor pentru frumos.

Deaceia el înființează îndată în mănăstirile sale o „școală de monahi” cu neapărata programă analitică și cu trebuitorul orar, întocmit după cele mai noi cerințe pedagogice. Și dă poruncă monahului să se „cultive” cât mai degrabă prin „anumite cursuri introductive în legătură cu Sf. Scriptură, Sf. Tradiție, ca izvoare ale credinței noastre ortodoxe”, să cetească „*Viețile Sfinților* între care și ultimele volume ale distinsului scriitor Al. Lascarov-Moldovanu” și să continue apoi cu „explicarea chestiunilor de ordin ascetic și mistic, cu viața monahală, explicarea serviciului divin și contribuția monahismului la alinarea diferitelor suferințe sociale”. În acest chip el dă „celor proști învățătură” și se înscrie în cartea *Bisericii VII* cu un mare capitol de „culturalizare”.

Precum cu agonisita cărturărească a călugărului, așa și cu viața lui lăuntrică.

2. Episcopul intrat de-adreptul în schimă din redingotă și îmbrăcat cu putere mai mare decât a îngerilor direct din burlăcie, nu pricepe astfel de viață. El n'are de unde să știe că monahul are o *viață harică*, nu numai în înțelesul preoției, dar și al stării de simplu monah. El nu înțelege că, pentru câștigarea și păstrarea ei, este nevoie de neîncetată priveghiere și neadormită trezvie

El nici nu încearcă să afle cât de cumplite sunt armele monahului, ca să ajungă și să se păstreze nestricat în această stare, cât de înfricoșate sunt repezișurile vieții harice, ce grea este ajungerea pe coamă și cât de lesnicioasă este alunecarea. Omorârea trupului, răstignirea duhului, înfrânarea vocii, nimicirea trufiei și a cunoștinței de sine, lepădarea de bunuri, fuga de slava lumii și atâtea unelte, care fac pe monah să ajungă la desăvârșire și la slujirea lui Hristos și a oamenilor, întocmai cum slujesc îngerii din ceruri, sunt fapte care nu-i spun nimic. Și pentru că nu-i spun nimic el nu le prețuiește și, chiar dacă află de ele, nu le îndreptățește. Dimpotrivă.

El pretinde, când e mai inteligent, că îndreptățirea vieții lăuntrice a monahilor a trecut odată cu vremea cea dintâi a Bisericii, când era, în adevăr, nevoie de un spor haric și de o revărsare, sub formă de pildă și sfințenie, asupra lumii. Astăzi Hristos a „triumfat”. Deci, slujirea Bisericii se cuvine să devină „slujire socială”. Și, prin urmare, și ramul ei — cinul călugăresc — să părăsească viața lăuntrică, adică „lânzezeala” și fuga de lume, și să pășească în vâltoarea obștei. *Desăvârșirea* nu se vede. *Lucrarea practică* se vede.

Pentru aceia, episcopul „social” cere monahilor de sub stăpânirea sa părăsirea vieții lăuntrice cu fărâmarile, priveghierile, postul, lacrămile și tot ce mai ține de această viață și înlocuirea ei cu „activitatea practică”, prin ateliere de țesături naționale, școli de ucenici meseriași, orfelinate de copii părăsiți, aziluri de bătrâni, spitale pentru bolnavi și câte mai înșiră Legea de organizare a bisericii rumânești. În vremea din urmă pretinde chiar golirea mănăstirilor și trimiterea în lume a călugărilor ca „misionari” și a călugărițelor ca surori de caritate și infirmiere. Iar în nebunia întrecerii pe „*terenul practic*”, episcopul social nu se sfiște să îndemne pe călugării tineri să se însoare, iar pe călugărițe să se mărite și să facă soldați pentru armata rumânească. Poruncind și lucrând, în felul arătat, la nimicirea vieții lăuntrice a monahilor și vărsarea lor în lume, un părinte episcop adaogă în cartea *Bisericii VII*, la partea lui, capitolul: „monahismul social”.

Din acest fel de cugetare, mai ales, precum și din stingherire, pornesc și reaua înțelegere și vrăjmășia împotriva trăirii monahicești ale unora din episcopii noștri.

3. Episcopul, ajuns din celibat sau din văduvie direct pe tron, nu dă întâetate neprihănirii vieții și nici nu vrea să audă măcar de însingurare. Imbrăcarea schimei monahale este pentru dânsul o „formalitate” cerută de canoane. Deci, nu din convingere și dorire, ci din constrângere. Așa că nu-i dă nici o urmare. Adică nici singura urmare, care ar rămâne din cele trei făgăduiți ale călugărului: fecioria. Știut fiind că sărăcia de bună voie a unui episcop nu mai este, iar ascultarea cade dela sine, el nemai având pe cine să asculte.

Un astfel de episcop nu simte, deci, nevoia unei ucenicii monastice, până la episcopat, pentru închegarea duhovniceștii sale alcătuirii. Uscarea trupului, uciderea poftelor, secarea gândului, sbaterea pe viață și pe moarte cu ispitele, lupta cu dracul curviei, cu amăgirile și cu nălucirile lui, istovirea în lacrimile desnădejdiei și bucuria biruinței asupra trupului sunt pentru el zădărnicii și pierdere de vreme, lipsire de puteri, disprețuirea înțelepciunii latinești: „mens sana in corpore sano”.

Câteodată nici nu poate. Dulceața amestecării femeiești din celibat sau din căsătorie, nu s'a stins. Invățul nu știe de strună. Pofta stăruiește în minte, dacă simțurile nu mai răspund din cauza bătrâneței. Și toată lăuntrica alcătuire sună astfel de glasul, îndepărtat, al femeii.

„Rațional” vorbind, nici nu-i folositoare această înfrânare. Pentru că episcopul nu-i episcopul călugărilor; ci al tuturor. Și atunci, se cuvine ca el să fie „întreg, sănătos”, ca să poată, fără vătămare și stingherire „tuturor toate să se facă”, pe toți să slujească și „nimeni să nu cârtească”, abstenența fiind împotriva firii și cu mari vătămări împreună.

Așa gândind, episcopul din celibat și văduvie n'are pricepere și prețuire pentru „căderile și sculările” din păcat ale monahului. Nici nu înțelege de ce monahul fuge de lume, se ferește de apropierea oamenilor, se îngrozește de privirea femeii, strigă împotriva când îl scoți ca peștele pe uscat sau când trimiți peste el ispita sub formă de oaspeți, de vizitatori; când prefaci cui-

barul retragerii lui în stațiuni climaterice sau balneare, în așezăminte spitalicești sau orfelinate, în grădini de copii, în farmacii sau parcuri de plimbare. Și nici nu-i pasă când călugărițele, temându-se de pângărirea trupului și de pierderea sufletului, plâng cu lacrimi amare și blestemă cu sudori de sânge, pentru că le duci să facă „spălături”, să pue „comprese”, să administreze „clisme” bolnavilor din lume sau să vegheze „convalescența” cutărui tânăr, bogat și frumos, ca soră de caritate.

Predania și hotărârile canonice îndatorind, apoi, pe episcop să viețuiască, totuși, despărțit de lume și de rudeni, însingurat ca vulturul pe înălțimi, pentru că este chip al urmării lui Hristos și prin harul dar și prin călugăria lui, el urăște trăirea călugărească, ce-l rupe de copiii și fetele lui, îl răpește prietenilor, petrecerilor și vălmășiei cu lucrurile mirenești. Calcă, pentru aceasta, orice predanie și îndatorire canonică și se înconjură cu fete și cu nepoate, cu slujitori de mir, cu babe și „servante”, întocmind iarăși „mediul” din care a plecat. Nu veți mai găsi aproape nicăeri mânăstirea în jurul tronului episcopal și nici picior de ucenic în palatele arhieriești, — episcopul trăind în sânul familiei.

Deacea vrăjmășia episcopului familist pentru neprihănita viață a monahului este cumplită. El o crede „fățarnicie” și „batjocorire a naturii”. El bănuiește pe monahul înfrânat, de „onanie” și „perversități”. El spune călugărului, „taur” și călugăriței, „femeie de stradă”. El numește mânăstirile, „case de desfrâu” sau „sate de mueri”. Oprește deci, intrarea copilelor și a tinerilor în mânăstiri și tinde să prefacă aceste cămări de luptă și de eroism creștin în case de sănătate și adăposturi pentru bătrâni, sleiți de vlagă și dorinți.

Acestea's pricinile din care porcede urgia „reformelor” mânăstirești. Și acestea's isvoarele din care se adapă episcopatul românesc. Fără nici un fel de asuprire de cuvânt.

smeritul Stratonice

Frățietate „pe terenul practic“

De omul eretic, după întâia și
a doua muștrare, ferește-te!
(Tit. III-10)

Apelul mitropolitului Ghermanos al Tia-tirei a aflat — precum era de așteptat — înțelegere la București: cele 5 bilete, rezerve subsecției rumânești a „secției ortodoxe“ a Bisericii lui Hristos, au fost distribuite: cocorii bisericii noastre se pregătesc să-și ia sborul spre Oxford, de unde vor trece la Edimburg. Fiindcă „trebuie înțeles, cât nu va fi prea târziu, că a trecut vremea pozițiilor și opozițiilor“...

Vedeți, noi, cei dela *Predania*, credem și mărturisim — cu Sfinții Părinți și mari Dascăli ai Bisericii — că vremea „pozițiilor“ n'a trecut și nu va trece, până ce toți cei ce s'au rupt de trupul Bisericii nu vor blestema rătăcirea lor și nu vor veni, ca fiul cel stricat, să zică, cu inimă zdrobită: greșit-am și nu mai sânt vrednic! Dar pentru a ne putea înțelege, este — din păcate — nevoie să luăm lucrurile ceva mai de departe.

Vom începe cu mărturisirea că *numai în Biserică este mântuire*. Și vom aduce, pentru aceasta, mărturii. Ca întotdeauna. Sfântul *Ciprian* spune că în afară de Biserică nu este mântuire ¹; că cel ce se desparte de Biserică se împreună cu o adulteră și se desparte de făgăduința Bisericii; că îi este strein, nefolositor, dușman; că cel ce n'are mamă Biserică, nu poate avea tată pe Dumnezeu ².

Și Sfântul *Ciprian* seamănă Biserică cu corabia lui Noe, în afara căreia fiind, nimeni n'a putut să scape ³. Fericitul *Ieronim*

mărturisește că tot cel ce se mântuește, în Biserică se mântuește ⁴. Sfințitul *Augustin* spune că nimeni nu ajunge la mântuire și la viața veșnică fără numai acela care are pe Hristos cap; dar numai acela care se află în trupul Său — Biserică — poate să-l aibă pe Hristos cap ⁵. Fericitul *Teodoret*, vorbind despre mântuire, spune că ea ne vine numai prin Biserică și că de mântuire n'au parte cei ce sânt în afară de Biserică ⁶. Pentru Sfântul *Irineu* singura credință adevărată, — dătătoare de viață este credința Bisericii, pe care Ea a primit-o dela Apostoli ⁷. În Biserică avem calea spre împărăția cerurilor și viața veșnică, spune Sfântul *Chiril* al Ierusalimului ⁸. Numai datorită Bisericii putem noi ajunge la cunoașterea adevărului, spune *Eusebiu* din Pamfilia ⁹. Dovezile astea se pot înmulți, oricât. Și oricând. Aceasta este învățătura Bisericii: mântuire nu există în afara hotarelor Ei.

Noi știm că mulți — foarte mulți — profesori de teologie (savanți, nu glumă) nu prea știu precis ce este *Biserica*. Deaceia ori de câte ori vine vorba despre Creștinătate, vorbesc despre „cele 3 biserici creștine“, sau „cele 3 mari confesiuni creștine“ (că mai sânt și altele; însă acestea sânt „mici confesiuni creștine“). Cu savanții aceștia nu e tocmai ușor de discutat teologie. În primul rând pentru că nu sânt teologi: mai toți sânt „filosofi“, oameni cu vederi largi.

1. „salus extra Ecclesiam non est“. (*Epistola ad Jubinianum*, cap. XXI, *Migne*, P. L., III, col. 1169).

2. „Quiquis at Ecclesia segregatus, adulterae jungitur, a promissis Ecclesiae separatur: nec perveniet ad Christi praemia, qui reliquit Ecclesia Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem“. (*De unitate Ecclesiae*, cap. VI, *Migne*, P. L., IV, col. 519).

3. „Si potuit evadere quisquam qui extra arcam Noe fuit, et qui extra Ecclesiam foris fuerit evadit“. (loc. cit.).

4. „dicimus omnem qui salvatur, salvari in Ecclesia, sive in coelesti Jerusalem“. *Comment. in Joëlem liber*, cap. IV, 1 sq., *Migne*, P. L., XXV, col. 980).

5. „Ad ipsam vero salutem ac vitam aeternam nemo parvenit, nisi qui habet caput Christum. Habere autem caput Christum nemo poterit, nisi qui in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia“. (*Contra Donatistas*, liber unus, cap. XIX-49, *Migne*, P. L., XLIII, col. 429).

6. „Nobis autem quoque salus per Ecclesiam provenit: qui vero sunt extra illam, non fruuntur aeterna vita“. (*In Josuam filium Nave*, interr. II, *Migne*, P. G., LXXX, col. 464).

7. „resistes eis pro sola vera ac vivifica fide, quam ab apostolis Ecclesia percepit, et distribuit filiis suis“. *Contra haereses*, liber tertius, praefatio, *Migne*, P. G., VII, col. 843).

8. *Catech.* XVIII, cap. XXVIII, *Migne*, P. G., XXXIII, col. 1049).

9. *De vita beatissimi imperatoris Constantini*, liber tertius, cap. LXV, *Migne*, P. G., XX, col. 1141).

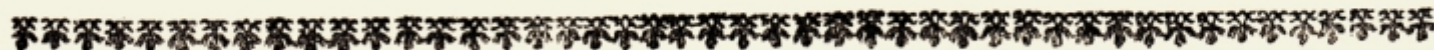
Au studiat la Viena, la Oxford și la Iena. Așa filosofi cum se află, ar putea totuși fi prinși în cleștele unei întrebări, destul de ușoare, de altfel: *cred dânsii că cei ce nu au cele Șapte Taine, nu au cultul Sfinților și nu cred — cum credem noi dreptmăritorii — în Pururea Fecioara, sânt în Biserica lui Hristos?* Și dacă răspunsul este: *nu*, atunci o a doua întrebare: dacă numai în Biserică este mântuire; dacă numai în Biserică sânt rugăciuni folositoare; dacă numai în Biserică sânt fapte mântuitoare; dacă binecuvântările celor din afara Cetății sânt „rele cuvântări“, ce rost mai are — în afara și pe deasupra *mântuirii* — târgul, colaborarea și frăția cu ereticii? Nu cumva prin această părăsire a „pozițiilor“ și prin încetarea „opozțiilor“ (cum spune părintele Ghermanos) depunem—noi fiii Bisericii — mărturie despre *nedreptatea* pe care Biserica o face „fraților eretici“? Cum? Doctrina nu interesează când e vorba de o acțiune „pe terenul practic“?

Dar atunci de ce se înlătură consecința logică a principiului: de ce nu sânt invitați și musulmanii și hindușii și toți păgânii la Oxford? Ei nu au, oare, *fapte*? Ei nu sânt „de înțeles“?

Vedeți, când Biserica sfătuește și poruncește ca *să ne ferim de omul eretic* (airetikòs), după ce *l-am muștrat*, odată și a doua oară, știe Ea de ce o face. Iară dacă și „mijlocitorii“ vor să știe de ce această asprime, afle-o acum. Afle anume, că peste orice putință de interpretare, canonul 10 apostolic, întărit de Soboarele Ecumenice, pedepsește cu *afurisania* pe cel care ar îndrăzni să stea și să se roage împreună, „*chiar și numai în casă*“, cu cel scos de la împărțășire (akinónitos). (La Oxford este obiceiul ca înainte de lucrări să se roage domnii delegați ai *secțiilor creștine*; în case și în hoteluri). Prin „scos de la împărțășire“ se înțelege cel *osebit* sau *despărțit* de credincioșii Bisericii. Iară cel ce stă cu el și se roagă, *necinstește și defalmă, prin aceasta pe cei ce l-au osebit, clevetindu-i, deci, ca și cum pe nedrept l-au osebit.* (v. *Pidalion*, Neamțul, 1844, fila 12, Tâlcuire).

Tovărășia și frăția cu cei ce cred — și uneori mărturisesc — că Duhul Sfânt n'a lucrat în Biserica lui Hristos, că El „a adormit pe catargul corăbiei Sfinților Apostoli“ însemnează — peste celelalte toate — că cel ce o face *nu crede în nimic*. Sau crede în toate. (Ceiace e tot una).

G. Racoveanu

INSEMNAȚI

Dezastre. Erezia, viclenia și prostia! Acestea sânt țintele principale ale tirului *Predaniei*. Dovedim erezia, dezgolim viclenia, întindem, cu burta la soare, prostia. „Sânt în biserica noastră câțiva proști cu nume mare: profesori de teologie, înalte fețe bisericești și mirenești“, spunea *Predania* în „cuvântul“ ei de lămurire. Tăria expresiei ne obligă — vedeți — la aducerea dovezilor. E ceiace facem.

Am arătat, în nr. 3 al *Predaniei*, seriozitatea „cercetătorului“ I. Popescu-Mălăești, decanul Facultății de Teologie din București: chestia cu *stridia*. De data aceasta îl prezentăm în cealaltă a sa ipostasă: în aceia a omului de cultură generală. Ca lumea să vadă, și văzând să crează, enciclopedica ignoranță a. mândriei profesorilor celei dintâi dintre pepinierele „științei“ noastre teologice. Cetitorul își va da ușor seama că decanul preot I. Popescu-Mălăești habar nu are de vremi (nu trăește în timp; trăește în eternitate!) și de logica înlănțuire a faptelor. Crede că Voltaire a

trăit înaintea lui Luther; care — la rându-i — a fost precursor al Renașterii.

Spre a nu lăsa loc nici unei bănueli, fie ea oricât de mică, îi vom reproduce aci un întreg paragraf, fără nici o stricare a dezastruoasei înlănțuirii. Acest paragraf e scos din cea mai recentă, — din cea mai de seamă operă — din opera vieții sale: *Pentateuhul*. Nu din vreo broșurică oarecare.

Și acum, atenție:

„§ 18. **Unitatea Pentateuhului.** Inceputurile criticii. Când însă credința în inspirațiunea divină a început să slăbească, când Deismul englez a atras luarea aminte — cum zic unii — asupra unor contradicții între spiritul religiunii și unele trăsuri caracteristice ale V. Testament, când *Scepticismul*, prin reprezentantul său cunoscut, Voltaire, distrugea orice credință religioasă și având o mare înrăurire nu numai asupra spiritului francez, dar și german, a prins puteri, încep să fie luate în seamă și atacurile mai vechi împotriva unității și autenticității Pentateuhului.

„Puțin mai în urmă se adaogă și reacțiunea produsă de protestanți și ideea lor conducătoare că mai presus de orice tradițiune trebuie pusă convingerea proprie ce se capătă numai pe cale rațională. Principiul era acesta. Tradițiunea împiedică orice progres. Numai acela este adevărul care se poate înțelege cu mintea. De aci aruncarea nu numai a tradiției dar și a inspirației. Această schimbare în vederile teologilor a avut o mare înrăurire și asupra interpretării V. Testament. In el nu mai era cuvântul divin, ci ceva omenesc. Și partea omenească cerea dreptul ei, cerea critică, care judeca din punct de vedere omenesc.

„Atacurile devin și mai puternice când, în vremea „Renașterii“ ideile naturaliste și raționaliste prind rădăcini. Naturaliștii și Raționaliștii neînțelegând existența unui Dumnezeu viu, a tot puternic, stăpânitor al naturii, tăgăduiau și căutau să înlăture orice urmă de descoperire și de mărturisire, ce ne-ar fi păstrat istoria și tradiția despre puterea și înțelepciunea creatorului. Deci era natural să atace întâiu V. Testament, unde sunt multe mărturii despre Dumnezeu și puterea Lui de a face minuni. Tăgăduirea divinității atrăgea după sine, în mod firesc, lepădarea minunilor declarându-le mituri și povestiri născocite. Și nu numai minunile, ci tot ce este în Pt. este lucrul unor vremi târzii.

„Aceasta este, în general, tema desvoltată de critică“.

(I. Popescu Mălăești, preot și profesor la Facultatea de Teologie din București, Scurtă Introducere în Cărțile Vechiului Testament, fascicula II-a, Pentateuhul, ediția II-a, revăzută și adăogită, București, 1936, § 18. pp. 100—101).

Prinurmă: mai întâi a fost Voltaire; puțin mai târziu a venit Protestantismul; după aceea vine Renașterea care le pune vârf la toate...

Și părintele ăsta I. Popescu-Mălăești vorbește, în tot ce scrie, despre *ignoranța* fraților lui preoți și despre *progresul și dezvoltarea la care a ajuns știința* (la sfinția-sa!). Atunci ne putem întreba: ce va fi fost, Doamne, înainte de „progres“?

G. Racoveanu

NOTE

Anglicanii. Atitudinea *Predaniei* în chestiunea „unirii“ cu anglicanii este limpede: anglicanii fiind *eretici*, Biserica lui Hristos nu se poate târgui cu ei pe dogme. Ereticii să vie, în genunchi, mărturisind dreaptacredință, și atunci bucuria Bisericii pentru

oia cea pierdută și aflată nu va cunoaște mărgini. Până atunci, la metereze. *Predania* se bucură când află aceiași atitudine și la alții. Bucuria ei este sporită când aceștia sânt credincioși de prestigiu. Bucuria noastră vrem s'o aibă și cetătorii noștri. De aceea reproducem aci două pasagii din ultima „*Zi a Domnului*“ pe care o semnează *Gala Galaction*, profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău și membru în comisiunea numită de Sinod pentru ducerea la bun sfârșit a târgului cu anglicanii:

„Ai urmărit tu cronicile mele? M-ai simțit tu aproape de inima ta, sau ți-am părut un înapoiat și un bigot lamentabil? Ești tu dintre cei ce vor să dăm la pământ zidul Troei și — sub pretextul nerod al unei mari isbânzi bisericești și naționale — să vâram în Troia noastră pravoslavnică născocirea unor streini, calul unei teologii eretice? Sau ești dintre acei oameni înțelepți cari socotesc că mărturisirea noastră ortodoxă este mai presus de orice neguțătorie și mai presus de orice ciuintire interesată?“

Și iarăși:

„Biserica noastră ortodoxă crede, de două mii de ani, că în Sfânta Impărăție este, cu adevărat, întreg și înfricoșat, viul nostru Dumnezeu Iisus Christos, cu toată dumnezeirea și cu toată neprihănită sa omenire. Așa dar, noi slujim și aducem divină jertfă la altar: Mielul cel fără prihană care ridică păcatul lumii. Mai deunăzi, niște drumeți din lumea largă au poposit la noi și au început să ne spună:

— Bre! da înapoiți mai sânteti! Toată slujba de la altar este „reprezentare“ și „comemorare“. Pâinea rămâne pâine, vinul rămâne vin, iar împărtășirea celui credincios este pur și simplu „spirituală“, cu un Iisus Christos *ceresc și spiritual*“.

Asupra lui „ceresc și spiritual“ vezi cele 39 de articole de credință ale „bisericii“ anglicane. G. R.

Au aprins încă un sat. „Fratele“ Vasile Șarambei, din Șofronești — Vaslui, scrie conducătorului foi ostășești „*Iisus Biruitorul*“, următoarea scrisoare:

„Nu sunt în stare a descrie marile bucurii, de cari bunul nostru Mântuitor ne învrednicește dela Anul Nou încoace. Domnul ne-a ajutat să aprindem încă un sat. E vremea Oastei. O mulțime de lume: bătrâni, tineri, femei, copii, aleargă la adunările ce le facem și la cântările Oastei. Abia mai încăpem în casa unde se face adunarea. Așteptăm cu bucurie Primăvara, când vom putea să ne strângem sub cerul liber. Domnul să deschidă inimile tuturor spre a-L primi pe El și dragostea Lui,

Slăvit să fie Domnul“.

Precum se poate vedea, treaba merge strună: iarna, într'o casă particulară; vara, la câmp, la pădure, sub cerul liber. Biserica? Biserica este întinată. Pe sfântul Prestol nu mai stă Trupul lui Hristos...

Se crapă de ziua! Prea Sfințiiloror, deșteptați-vă!

G. R.

Muzică veche religioasă. Duminică 28 Martie a c. a avut loc a 8-a audiere de muzică bizantină, în biserica Sf. Visarion din București. Muzicieri, preoți, intelectuali de rasă s'au grămădit să asculte și să guste migăla erudită a Pr. I. D. Petrescu-Visarion, care muncește de câțiva ani, cu râvnă și grele sacrificii, să destupe izvoarele muzicii bizantine, să identifice bucățile și compozitorii reprezentativi și să stabilească adevărata și singura interpretare a acestei muzici. Și Părintele Petrescu, după ce a scormonit bibliotecile apusului, mănăstirile cu veche tradiție, arhivele Vaticanului și cele mai multe din lucrările de autentică cunoaștere și critică expunere, mergând direct la manuscrise dinaintea de decadență — secolele IX, X, XI, XII și XIII — a izbutit să precizeze izvoarele, să identifice autorii, să discificeze textul, să stabilească valoarea semnelor, să dea viață melodiei. Acum, după fixarea tuturor condițiilor și expunerea științifică a textelor de muzică bizantină în savanta lucrare „L'Office de Noël”, preotul rumân, prin conferințe și audii muzicale după texte precise, vrea să răspândească în cercuri mai largi sfânta cântare dinaintea de stricarea ei, — să încălzească pe muzicieri pentru puritatea acestei cântări, și să dea Bisericii rumânești „alăută și chimval”, care să se potrivească laudei lui Dumnezeu. Lucru nespus de greu și foarte obositor. Răbdarea și râvna Părintelui Petrescu sunt însă la înălțimea științei și încălzirii sale. Deaceia recunoaștem că audierea a 8-a reprezintă o creștere în câștigarea publicului, un spor de prețuire a cunoscătorilor, o atenție a cercurilor bisericesti.

S'au executat la această audiere bucăți singuratică, motete pe 3 și 4 voci, alese sau armonizate după manuscrise vechi de Părintele Petrescu. S'au putut auzi compozițiile line ca „lumina cea de seară” ale lui De Vittoria sau Palestrina. Și, într'o atmosferă caldă și încordată atenție, s'a scurs un ceas de autentică muzică bizantină. I. P. S. Patriarh a cinstit cu înalta prezență această audiere.

S. P.

CĂRȚI-REVISTE

„Metoda misionară a profeților”, este înfățișată prezentată public, la noi, în lucrarea preotului T. Negoită: Metoda misionară a profeților Vechiului Testament. (București, 1936).

Despre profeții Vechiului Testament s'au scris lucrări multe, dintre care puține sunt fără valoare. Mai ales când este posibilă înlăturarea a ceea ce este confesional în lucrare. Aceste lucrări, alături de cercetările atât de temeinice asupra

Vechiului Testament în general, au reușit să formuleze aproape întreg adevărul asupra profeților și activității lor în viața poporului ebru.

Iar în formularea acestui adevăr asupra profeților (ca și asupra Vechiului Testament în general), cercetarea biblică serioasă s'a mărginit la înfățișarea persoanei și activității profeților în cadrul istoric, așa cum acestea reles, după îndelungi cercetări, din datele textului și din izvoarele ce pot ajuta aceste cercetări. Teologia biblică, mai departe, a întemeiat pe texte din scrierile profeților ideile teologice, ce formează religia descoperită a Vechiului Testament.

Dar nimeni nu s'a grăbit să denatureze adevărul asupra profeților, atribuind activității lor un sistem elaborat de mintea omenească — cum ar fi „o metodă misionară” —, când este îndeaproape cunoscut că activitatea lor era săvârșită sub însuflarea Sfântului Duh.

Acest lucru însă, s'a grăbit să-l facă preotul Negoită în lucrarea sa despre „metoda misionară a profeților”, dovedind prin publicarea ei de cât haos și încâlceală este în stare capul unui om care se socotește dator să lămurească problemele studiului Vechiului Testament,—probleme care cer alte însușiri decât grabă și neseriozitate și cât de necesară este o controlare permanentă a lucrărilor care angajează, pe lângă prestigiul teologiei, însăși învățătura Bisericii ortodoxe.

Fiindcă preotul Negoită „ar fi foarte satisfăcut dacă onorații săi cetitori i-ar arăta lipsurile operei sale” să-i înșirăm aci câteva dintre ele.

1. Titlul lucrării „metoda misionară a profeților” este o împerechere de noțiuni al căror înțeles împiedecă aplicarea lor profeților, iar cuprinsul lucrării nu merită acest titlu care presupune că profeții au avut o activitate misionară, în înțelesul pe care-l are acest termen în viața de acum a Bisericii,—viață de luptă împotriva sectelor din sânul aceleiași religii, sau împotriva altor religii; și că, în acest misionarism, profeții întrebunțau o metodă. Adică această activitate misionară a profeților se ducea după o metodă, după un sistem rațional încheșat; după un plan definit pe care-l urmăreau, după care lucrau întotdeauna.

Dar iată la p. 40 ce stă scris despre această metodă:

„...Vom începe mai întâi prin a trezi pe creștini la viața după Dumnezeu.

Dar ce metodă să întrebunțăm! Una dintre cele mai bune este cea a profeților V. T. Fiind inspirată de Dumnezeu, se potrivește de minune pentru toate timpurile, dar mai ales pentru timpul în care trăim noi.

Este această metodă a profeților grea și complicată? Nu, e cea mai simplă. Ea nu se învăța

la nici o școală și nu fusese născocită de nici un dascăl. Nu se folosea de filosofia omenească și nici nu era întrebuițată după anumite forme... După loc, timp și caz, așa era metoda misionară a profeților,“....

Iar la p. 41 : „Iată acum pe scurt metoda întrebuițată de profeți“ și continuă, dela p. 42—94, în trei capitole: 1. Omul și Dumnezeu. 2. Poporul și Dumnezeu și 3. Mesia, să illustreze această metodă misionară a profeților. În cele 43 paragrafe, ale căror titluri n'au nici o legătură între ele, înfățișează, la începutul fiecăruia, păreriile c. sale asupra ideii (?) ce formează obiectul paragrafului, pentruca apoi să înșire diferite texte din profeți. În ce constă metoda misionară a profeților, deși a fost anunțată de atâtea ori, până la sfârșit nu se poate înțelege din cuprinsul lucrării.

2. Lucrarea are un studiu, o „expunere scurtă despre profeți“, în care stabilește o mulțime de adevăruri noi în legătură cu însușirea de profet sau prooroc, care însușire se câștigă în urma faptului supra-natural al inspirației, al însuflării dela Duhul Sfânt. Adică prin chemarea sa la profeție, omul era ales vas al lui Dumnezeu, pentru a vorbi și lucra pentru și în numele lui Dumnezeu. Pentru a fi cu puțință aceasta, Dumnezeu inspiră, însuflă prin Sfântul Său Duh pe om. Această inspirație, însuflare a Duhului Sfânt constă în: luminarea inteligenței, ridicând-o la atâtea putere de pătrundere, încât să înțeleagă toate adevărurile ce i s'ar descoperi, să le judece și să și le împrerieze; îndemnarea voinței, care se determină astfel să lucreze după această nouă stare și o influențare a tuturor facultăților sufletești ale omului, care, conlucrând, fac un instrument al lui Dumnezeu din omul inspirat, care însă își păstrează întreagă libertatea, individualitatea sa. Activitatea unui om inspirat, a unui profet, va fi aceea pe care i-o dictează sufletul său sub această stare de inspirație. Iar pentru profet era neapărat necesară această stare de inspirație.

Față de această învățătură a Bisericii pare de sigur curios, cum Pr. Negoită afirmă că: „cei 70 de bătrâni, ce formau sfatul lui Moise“ (p. 22) erau profeți; și când susține că activitatea profeților (metoda lor misionară) se baza pe inspirația momentului (p. 40, sublinierea aparține autorului) și nu pe starea de inspirație dumnezeiască, obligatorie pentru însușirea de profet.

Dacă profeții se bazau în activitatea lor (în metoda lor misionară, cum zice Pr. Negoită) pe inspirația momentului, pe ceace-i tăla capul „după loc, timp și caz“, ce rost mai avea inspirația dela Duhul Sfânt și ce rost mai are învățătura Bisericii despre această atât de dificilă problemă a însuflării dela Duhul Sfânt?

Pe care nu se poate să nu o cunoască Pr. Negoită și nu se poate să nu știe cum stă cazul cu activitatea profeților bazată pe inspirație: dar se vede că în momentul când vroia să pună pe hârtie teoria asta, i-a venit, deodată, o inspirație... inspirația momentului.

3. Sau poate graba și neseriozitatea în studiu l-au făcut să producă o asemenea operă. Graba reiese, de altfel, cu prisosință din atâtea afirmațiuni la întâmplare; din amestecul stărilor actuale cu cele contemporane profeților; din încurcătura în care sunt studiate ideile învățaturii profeților în subdiviziunile capitolelor lucrării, unde principii de temelie sunt lăsate la o parte, greșit înțelese sau întemeiate fără rost pe texte din care conchide personal idei pe care nu le dă textul; iar idei secundare, accidentale în cuprinsul profețiilor, prezentate cele mai adesea ca principii fundamentale. Ceeace era cu neputință pentru un adânc cunoscător al învățaturii profeților.

Pe de altă parte stilul atât de necontrolat (nu se pot da mărturii, căci ar trebui citată întreaga lucrare) și argumentația personală atât de naivă (p. 22, 25 etc.) pe lângă citațiuni neserioase (ca cea dela p. 29, unde pentru numărul și numele profeților care au lăsat scrieri citează: „Popescu-Mălăești, op. cit. vol. I, p. 42“, ca și când ceace se află în orice ediție a Sfintei Scripturi, Pr. Negoită ar fi descoperit abia odată cu consultarea acestui „op. cit., vol. I, p. 42“; (sau poate citația este făcută cu alt scop, decât sprijinirea afirmațiunilor) — toate acestea dovedesc grabă și neseriozitate.

4. Dar iată cum această lucrare fără valoare devine o primejdie pentru viața bisericească.

În prefață după ce preotul Negoită îndeamnă „la înrolarea în Oastea Domnului pe toți cei ce doresc să-și arate credința“, și după ce își expune părerea că „pentru prevenirea pericolului“ și „pentru a fi siguri de un rezultat satisfăcător să formăm suflete zeloase pentru biserica lui Dumnezeu, recrutate din cler și mai ales din afară de el, care să pornească la lucru cu tot sufletul“ adaugă: „acestora să le punem la îndemână cărți pe care să le utilizeze la nevoie“. Și mai departe: „Cu scopul acesta și anume de a fi de ajutor celor ce se îndeletnicesc cu predicarea cuvântului lui Dumnezeu, unul din nucleele de viața religioasă din București mi-a cerut să întocmesc o broșură despre: Metoda misionară a profeților“. (sublinierile sunt ale noastre).

Și părintele Negoită a răspuns prezent și a comis-o. Pentruca „sufletele zeloase, din afara clerului, care se îndeletnicesc cu predicarea cuvântului lui Dumnezeu în sânul unui nucleu de viață religioasă din București, utilizând metoda

missionară a profesilor, să pornească la lucru cu tot sufletul* și să devină — asemenea profesilor — misionari ai lui Dumnezeu.

A știut oare Pr. Negoită, când a scris acestea, care este înțelesul ortodox al Bisericii? Care este predania Bisericii ortodoxe asupra: folosirii Sfintei Scripturi; asupra dreptului de a învăța în numele Bisericii, adică asupra magisteriului creștin? Că doar e conferențiar la Facultatea de Teologie.

A știut oare Pr. Negoită că „nucleele de viață religioasă” și „oastea aceea a Domnului” de care vorbește cu atâta aprindere, sunt în realitate o mare primejdie pentru Biserică—, pentru viața ei?

A știut oare Pr. Negoită că planul de „lucru cu tot sufletul”, de propagandă sectară este debitatea diferitor versete și pasagii din Sfânta Scriptură, pentru a susține învățătura ce răspândește? Desigur, nu! Căci de știa, nu întrebunța tocmai acest plan de lucru. Cu atât mai mult cu cât partea concludivă, ideile pe care le înfățișează la începutul paragrafelor, sunt sintetizate în titlul lor, iar restul, vorbe, vorbe fără un înțeles precis teologic — necum ortodox — pentruca după aceea să înșire nenumărate pasagii din scrierile profesilor, alese de multe ori la întâmplare.

Intr'un cuvânt: „o carte la îndemâna tuturor sufletelor zeloase pentru biserica lui Dumnezeu”, pe care o pot folosi predicatorii tuturor sectelor și confesiunilor, cu același folos.

Doar pentru viața cea adevărată a Bisericii ortodoxe, al cărei slujitor și dascăl este preotul Negoită, lucrarea aceasta nu va fi de folos.

Muncitorul Creștin. A apărut de curând numărul 3, pe luna Martie c. Este o frumusețe. Din toate punctele de vedere.

Tema principală a acestui număr este postul creștin, înțeles ca timp și mod de pregătire, după toate învățăturile și predaniile Bisericii, pentru Patimile, Moartea și Învierea Domnului.

Articolul prim, semnat de Macarie, monah, ne prezintă ca model de sfințenie și integritate sufletească pe Cuviosul Gherasim dela Iordan.

Despre mărturisirea păcatelor scrise, cu teme din Scriptură și Predania Bisericii, d. G. Racoveanu.

Învățătura despre post este arătată limpede și concis de către Preotul Manea S. Popescu.

Preotul Mihail Șerpoianu îndeamnă, în articolul frumos al sf. sale, pe credincioși să asculte și să practice Rugăciunea Postului, care „este strigarea ieșită din gura sfinților părinți și cuvioși tocmai pentru această vreme în care ne găsim”.

Din punct de vedere tehnic, Muncitorul Creștin este la înălțimea cuprinsului: aranjament desăvârșit al materialului, vignete și xilografii din vechile cărți bisericești; tiparul și hârtia „Predaniei”.

Pentru încheiere: „Muncitorul Creștin” este acum cea mai bună revistă parohială care apare în țara noastră.

Șerban Popescu

Sfântul Sinod, luând în considerare raportul mitropolitului Niculae al Ardealului cu privire la francmasonerie, cu un glas o condamnă, pentru următoarele motive:

„Francmasoneria învață pe adeptii ei să renunțe la orice credință și adevăr revelat de Dumnezeu, indemnându-i să admită numai ceea ce descopăr cu rațiunea lor. Ea propagă astfel necredința și lupta împotriva Creștinismului ale cărui învățături sunt revelate de Dumnezeu. Vânzând pe cât mai mulți intelectuali să și-i facă membri, și obicinându-i pe aceștia să renunțe la credința creștină, francmasoneria îi rupe dela Biserică, și având în vedere influența însemnată ce o au intelectualii asupra poporului, e de așteptat ca necredința să se întindă asupra unor cercuri tot mai largi. În fața propagandei anticreștine a acestei organizații, Biserica trebuie să răspundă cu o contrapropagandă.

„În lojile francmasone se adună la un loc evreii și creștinii și francmasoneria susține că nu mai cei ce se adună în lojile ei cunosc și se înalță deasupra celorlalți oameni. Aceasta însemnează că creștinismul nu dă nici un avantaj în ce privește cunoașterea adevărului și dobândirea mântuirii membrilor săi. Biserica nu poate privi impasibilă cum dușmanii de moarte ai lui Hristos să fie considerați într'o situație superioară creștinilor, din punct de vedere al cunoașterii adevărurilor celor mai înalte și al mântuirii”...

„Francmasoneria este un ferment de continuă și subversivă subminare a ordinii sociale prin aceea că își face din funcționarii statului, din ofițeri, unelte subordonate altei autorități pământești decât aceleia care reprezintă ordinea stabilită vizibil. Îi face unelte în mâna unor factori neștiuți nici de ei, având să lupte pentru idei și scopuri politice ce nu le cunosc. E o luptă nesinceră, pe la spate; niciodată nu există o siguranță în viața Statului și în ordinea stabilită. E o luptă ce ia în sprijinul ei minciuna și întunericul. Împotriva jurământului creștinesc pe care acei funcționari l-au prestat Statului ei dau un jurământ păgânesc”.

Facem cunoscut tuturor celor cari primesc revista că reținând numărul 4 din *Predania* sunt socotiți abonații ei. Cei cari nu o vor reține nu sunt datori cu nimic pentru cele trei numere primite.

Cu numărul 3 *Predania* și-a îndoit tirajul. Numerele 1 și 2 fiind epuizate, vestim pe cetitorii noștri că, după Sărbătoarea Învierii Domnului, vom tipări din nou — cu jertfe — aceste două numere, ca cetitorii să aibă completă colecția *Predaniei*. Rugăm, deci, pe toți cei cari nu au vre-un număr să ne anunțe printr'o carte poștală.

Predania apare de două ori pe lună: la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: G. Racoveanu, A l e e a Calimachi nr. 15, București III.
